

Základy programovania

Cvičenie 6

Úvod do ukazovateľov

Cvičiaci: Ing. Magdaléna Ondrušková, (iondruskova)

22. října 2024

Operátor referencie

- Všetky dáta programu sú uložené na nejakej adrese v operačnej pamäti počítača
- Adresu premennej získame pomocou **operátoru referencie**
&

Operátor dereferencie

- Adresy ukladáme do premenných dátového typu **ukazovateľ (pointer)**.
- Hodnotu z adresy získame **operátorom dereferencie** *

```
1 int x = 10;
2 int *p; // Deklaracia ukazovatela na int
3 p = &x; // Inicializacia ukazovatela adresou premennej x
4
5 printf("Hodnota x je: %d\n", x); // Vypis hodnoty x
6
7 // Vypis hodnoty, na ktoru ukazuje p
8 printf("Hodnota na ktoru ukazuje p je: %d\n", *p);
```

Deklarácia ukazovateľov

- Ukazovatele sú špeciálne premenné, ktoré slúžia na uloženie adresy namiesto hodnoty.

Základný spôsob deklarácie ukazovateľov:

```
1 int* p;
```

Iné spôsoby deklarácie ukazovateľov:

```
1 int *p1;
```

```
2 int * p2;
```

Príklad: Čo som deklarovala tu?

```
1 int* p1, p2;
```

Priradenie adresy ukazovateľa

```
1 int* pc, c;  
2 c = 5;  
3 pc = &c;
```

Získanie hodnoty kam ukazuje ukazovateľ

```
1 int* pc, c;  
2 c = 5;  
3 pc = &c;  
4 printf("%d", *pc);    // Vypise: 5
```

Pozor! Ukazovateľ je iba `pc`, NIE `*pc`. Toto je nesprávne: `*pc = &c` !

Zmena hodnoty premennej, na ktorú ukazuje ukazovateľ

```
1 int* pc, c;  
2 c = 5;  
3 pc = &c;  
4 c = 1;  
5 printf("%d", c);    // Vystup: 1  
6 printf("%d", *pc);  // Vystup: 1
```

Zmena hodnoty pomocou ukazovateľa

```
1 int* pc, c;  
2 c = 5;  
3 pc = &c;  
4 *pc = 1;  
5 printf("%d", *pc);  // Vystup: 1  
6 printf("%d", c);    // Vystup: 1
```

```
1 #include <stdio.h>
2 int main()
3 {
4     int* pc, c;
5
6     c = 22;
7     printf("Address of c: %p\n", &c);
8     printf("Value of c: %d\n\n", c); // 22
9
10    pc = &c;
11    printf("Address of pointer pc: %p\n", pc);
12    printf("Content of pointer pc: %d\n\n", *pc); // 22
13
14    c = 11;
15    printf("Address of pointer pc: %p\n", pc);
16    printf("Content of pointer pc: %d\n\n", *pc); // 11
17
18    *pc = 2;
19    printf("Address of c: %p\n", &c);
20    printf("Value of c: %d\n\n", c); // 2
21    return 0;
22 }
```

Priradenie hodnoty premennej `c` do ukazovateľa `pc`

- `c` je obyčajná celočíselná premenná. Ukladá hodnotu typu `int`
- `pc` je ukazovateľ, ktorý má ukladať **pamäťovú adresu** - číselnú hodnotu reprezentujúcu miesto v pamäti
- Chyba nastáva, pretože priradíme hodnotu typu `int` do premennej, ktorá očakáva **pamäťovú adresu**.
- V C nie je priamo možné priradiť obyčajnú celočíselnú hodnotu do ukazovateľa, pretože ukazovateľ potrebuje byť inicializovaný platnou adresou (napr. pomocou operátora `&`).

```
1 int c, *pc;
2 pc = c;    // Chyba
```

Nesprávny typ priradenia

- `*pc` - obsahuje hodnotu, na ktorú ukazovateľ ukazuje.
Očakáva hodnotu typu `int`
- `&c` - pamäťová adresa premennej `c`, teda hodnota typu ukazovateľ na `int` - adresa v pamäti
- Pokúšame sa priradiť pamäťovú adresu do hodnoty typu `int`.
- `*pc` očakáva obyčajnú celočíselnú hodnotu, nie adresu.

```
1 int c, *pc;
2 *pc = &c; // Chyba
```


Priradenie adresy

- `pc` - ukazovateľ, ktorý očakáva pamäťovú adresu premennej `c`
- `&c` - Operátor `&` vracia pamäťovú adresu premennej `c`
- Ukazovateľ `pc` teraz ukazuje na pamäťovú adresu premennej `c`. Pamäťová adresa je kompatibilná s typom ukazovateľa `pc`, preto je príkaz správny.
- Po vykonaní tohoto príkazu ukazovateľ `pc` obsahuje adresu premennej `c`, a teda ho môžeme dereferencovať, aby sme pracovali s hodnotou premennej `c`.

```
1 int c, *pc;  
2 // obe premenne &c a pc su adresa  
3 pc = &c;
```

Priradenie hodnoty

- `*pc` - dereferencovaný ukazovateľ, teda hodnota, na ktorú ukazovateľ ukazuje. Keďže `pc` ukazuje na premennú `c`, tak `*pc` je odkaz na hodnotu premennej `c`
- `c` - obyčajná číselná premenná typu `int`.
- Hodnota premennej `c` sa priradí na miesto, na ktoré ukazuje ukazovateľ `pc`.

```
1 int c, *pc;  
2 // obe premenné &c a pc sú hodnoty  
3 *pc = c;
```

```
1 #include <stdio.h>
2 int main() {
3     int c = 5;
4     int *p = &c;
5
6     printf("%d", *p); // 5
7     return 0;
8 }
```

Otázka: Vie niekto, prečo sme nedostali chybu pri príkaze
`int *p = &c;`?

NULL ukazovatele

- Pri vytvorení ukazovateľa, ukazovateľ môže ukazovať na náhodné miesto v pamäti
- Ošetríme to priradením špeciálnej hodnoty `NULL`
- Na signalizáciu, že ukazovateľ ešte nebol inicializovaný/neexistuje platný cieľ, na ktorý by ukazovateľ ukazoval

```
1 int *p = NULL;
2 if (p == NULL) {
3     printf("Ukazovatel je neplatny.\n");
4 }
```

Ukazovatele na ukazovatele

- Ukazovateľ môže ukazovať aj na iné ukazovatele.
- Využitie pri zložitejších dátových štruktúrach alebo dynamických poliach.
- V tomto príklade `pp` je ukazovateľ, ktorý ukazuje na ukazovateľ `p`, ktorý ukazuje na premennú `x`. Pomocou `**pp` sa dostaneme až k hodnote `x`.

```
1 int x = 100;
2 int *p = &x; // Ukazovateľ na x
3 int **pp = &p; // Ukazovateľ na ukazovateľ p
4
5 printf("Hodnota x cez pp: %d\n", **pp);
```

Predávanie parametrov hodnotou (Pass by value)

- Funkcia pracuje s kópiou premennej, nie s originálnou premennou
- Zmeny v rámci funkcie nemajú vplyv na pôvodnú premennú
- Bezpečnejšie pre jednoduché typy.
- Môže byť neefektívne pre veľké dátové štruktúry - kopírovali by sa všetky údaje

Príklad:

```
1 void zvysOJedno(int x) {  
2     x++; // Zmen me k piu premennej  
3     printf("Hodnota x vo funkcii: %d\n", x); // Toto uk e  
4     zmenen hodnotu len vo funkcii  
5 }  
6 int main() {  
7     int a = 5;  
8     zvysOJedno(a); // Tu sa odovzda kopia hodnoty premennej a  
9     printf("Hodnota a v main: %d\n", a); // Hodnota a ostane  
10    nezmenena  
11    return 0;  
12 }
```

Výstup:

```
1 Hodnota x vo funkcii: 6  
2 Hodnota a v main: 5
```

Predávanie parametrov odkazom (Pass by reference)

- Funkcia pracuje s originálnou premennou cez jej adresu
- Zmeny v rámci funkcie sa prejavia aj mimo nej
- Efektívne pre veľké dátové štruktúry (napr. polia), pretože nepracujeme s kópiami, ale priamo s pamäťou.

Príklad:

```
1 #include <stdio.h>
2
3 void zvysOJedno(int *x) {
4     (*x)++; // Dereferencujeme ukazovate a zmen me hodnotu na
5     adrese
6 }
7
8 int main() {
9     int a = 5;
10    zvysOJedno(&a); // Odovzd me adresu premennej a
11    printf("Hodnota a po zavolan funkcie: %d\n", a); //
12    Hodnota a sa zmen
13    return 0;
14 }
```

Výstup:

```
1 Hodnota a po zavolan funkcie: 6
```

Príklad

- Vytvorte pole čísel typu `int` a načítajte do neho hodnoty zo vstupu
- Napíšte funkciu **najdiNajvacsie**, ktorá vráti ukazovateľ na najväčší prvok v poli
- Napíšte funkciu **najdiNajmensie**, ktorá vráti ukazovateľ na najmenší prvok v poli
- Napíšte funkciu **vymenCisla**, ktorá vymení najväčšie a najmenšie číslo
- Vypíšte pole po výmene čísiel.
- Neriešte špeciálne prípady (prázdne pole, pole rovnakých čísiel...)

Do premennej `velkost` uložte počet prvkov pola.

```
1 #include <stdio.h>
2 int* najdiNajvacsie(int *arr, int velkost);
3 int* najdiNajmensie(int *arr, int velkost);
4 void vymenCisla(int *a, int *b);
5
6 int main() {
7     int velkost = 5;
8     int pole[velkost];
9     // Nacitanie prvkov pola od uzivatela
10    printf("Zadajte %d cisel:\n", velkost);
11    for (int i = 0; i < velkost; i++) {
12        scanf("%d", &pole[i]);
13    }
14    // Najdenie ukazovatelov na najvacsi a najmensi prvok
15    int *najvacsie = najdiNajvacsie(pole, velkost);
16    int *najmensie = najdiNajmensie(pole, velkost);
17    // Vymenim najvacsie a najmensie cislo
18    vymenCisla(najvacsie, najmensie);
19    // Vypis pola po vymene
20    return 0;
21 }
```

Je možné predávať aj hodnotou, ale toto je neefektívne a prakticky sa nepoužíva. Namiesto toho:

- Polia sú vždy predávané odkazom
- Ak zmeníme hodnotu jeho prvkov vo volanej funkcii, zmena sa vždy prejaví

```
1 void naMalePismena(char text[]) {  
2     int i = 0; // Inicializujeme index  
3     while (text[i] != '\0') { // Pokia nie je koniec retazca  
4         text[i] = tolower(text[i]);  
5         i++;  
6     }  
7 }  
8 int main() {  
9     char text[13] = "Hello WORLD!"  
10    printf("Povodny retezec: %s", text);  
11    // Transformacia retazca na male pismena  
12    naMalePismena(text);  
13  
14    // Vypis upraveneho retazca  
15    printf("Upraveny retezec: %s", text);  
16  
17    return 0;  
18 }
```

- Polia môžu mať viac rozmerov (dimenzií)
- Sú to vlastne polia polí
- Vytvárame pomocou viacero hranatých zátvoriek

Príklad deklarovania dvojrozmerného pola:

```
1 int matica[3][3];
```

K prvkom pola pristupujeme pomocou viacero indexov a hranatými zátvorkami.

Pole môžeme inicializovať pomocou vnorených zložených zátvoriek:

```
1 int matica[3][3] = {{1,2,3}, {4,5,6}, {7,8,9}}; // Deklarujeme  
    maticu 3x3  
2 for (int i = 0; i < 3; i++) { // pre kazdy riadok  
3     for (int j = 0; j < 3; j++) { // pre kazdy stlpec  
4         printf("%d", &matica[i][j]); // vypise jeden prvok pola  
5     }  
6 }
```

Príklad

- Vytvorte program, ktorý načíta maticu 3x3 (dvojmerné pole)
- Napíšte funkciu, ktorá nájde najväčší prvok v matici a nahradí ním všetky prvky hlavnej diagonály
- Vypíšte výslednú maticu

```
1 #include <stdio.h>
2 // Funkcia na najdenie najvacsieho prvku v matici
3 int najdiNajvacsie(int n, int matica[n][n]);
4 // Funkcia na vymenu hlavnej diagonaly za najvacsi prvok
5 void nahradDiagonalu(int n, int matica[n][n], int najvacsie);
6 // Funkcia na vypis matice
7 void vypisMaticu(int n, int matica[n][n]);
8
9 int main() {
10     int matica[3][3]; // Deklarujeme maticu 3x3, aj s prvkami
11
12     // Najdenie najvacsieho prvku v matici
13     int najvacsie = najdiNajvacsie(matica, 3);
14
15     // Nahradenie hlavnej diagonaly najvacsim prvkom
16     nahradDiagonalu(matica, 3, najvacsie);
17
18     // Vypis upravenej matice
19     printf("Upravena matica:\n");
20     vypisMaticu(matica, 3);
21
22     return 0;
23 }
```

Predávanie štruktúry hodnotou

- Funkcia dostáva kópiu celej štruktúry

```
1 #include <stdio.h>
2 struct Bod {
3     float x, y;
4 };
5 void posunBod(struct Bod b, float dx, float dy) {
6     b.x += dx; // Zmenime hodnotu x v kopii
7     b.y += dy; // Zmenime hodnotu y v kopii
8     printf("Bod po posunutí (vo fci): (%.2f, %.2f)\n", b.x, b.y)
9     ;
10 }
11 int main() {
12     struct Bod b = {2.0, 3.0}; // Vytvorenie bodu
13     printf("Povodny bod: (%.2f, %.2f)\n", b.x, b.y);
14     // Posunieme bod
15     posunBod(b, 1.0, -1.0); // Posuneme bod o (1, -1)
16     // Vypiseme bod po pokuse o posun
17     printf("Bod po pokuse o posunutie: (%.2f, %.2f)\n", b.x, b.y)
18     );
19     return 0;
20 }
```


Predávanie štruktúry odkazom

- Funkcia dostane ukazovateľ na pôvodnú štruktúru.

```
1 #include <stdio.h>
2 struct Bod {
3     float x, y;
4 };
5 void posunBod(struct Bod b, float dx, float dy) {
6     b->x += dx; // Zmenime hodnotu x v kopii
7     b->y += dy; // Zmenime hodnotu y v kopii
8     printf("Bod po posunutí (vo fci): (%.2f, %.2f)\n", b.x, b.y)
9     ;
10 }
11 int main() {
12     struct Bod b = {2.0, 3.0}; // Vytvorenie bodu
13     printf("Povodny bod: (%.2f, %.2f)\n", b.x, b.y);
14     // Posunieme bod
15     posunBod(b, 1.0, -1.0); // Posuneme bod o (1, -1)
16     // Vypiseme bod po pokuse o posun
17     printf("Bod po pokuse o posunutie: (%.2f, %.2f)\n", b.x, b.y)
18     );
19     return 0;
20 }
```

Úloha: Definujte štruktúru Bod (x, y). Vytvorte pole bodov, o aspoň 5 prvkov.

- Implementujte funkciu, ktorá vypočíta ich geometrický stred.

```
void geometrickyStred(int n, bod array[], bod* S)
```

- Implementujte funkciu, ktorá vypíše Bod, ktorý je najďalej od počiatočného bodu X (0,0)

```
void najdalejBod(int n, bod array[])
```

- Implementujte funkciu, ktorá nájde najbližší bod k vypočítanému geometrickému stredu.

```
bod* najblizsiBod(int n, bod array[], bod S)
```

- Implementujte funkciu, ktorá vypočíta priemernú vzdialenosť bodov. Teda, pre každú dvojicu bodov v poli spočíta ich vzdialenosť a vypočíta priemer.

```
float priemernaVzdialenost(int n, bod array[])
```

Rada: Najskôr si implementujte funkciu, ktorá pre dva body spočíta ich vzdialenosť.